

کے پاپ،
انیمہ و
ٹیک تاک
در ایران

داوود طالقانی

داوود طالقانی

سرشناسه: طالقانی، داوود، ۱۳۷۴- **عنوان و نام پدیدآور:** شرق‌گرایی: کی‌پاپ، انیمه و تیک‌تاک در ایران/ داوود طالقانی. **مشخصات نشر:** قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، **مشخصات ظاهری:** ۲۱۲ ص؛ **شابک:** ۶- ۵۴۴- ۴۴۱- ۶۰۰- ۹۷۸ **وضعیت فهرست نویسی:** فیپا **یادداشت:** کتابنامه: ص. ۲۰۵- ۲۱۲. **عنوان دیگر:** کی‌پاپ، انیمه و تیک‌تاک در ایران. **موضوع:** شرق‌گرایی -- ایران -- Iran -- Orientalism **تیک‌تاک** (منبع الکترونیکی) (TikTok (Electronic resource) موضوع: موسیقی همه‌پسند -- کره جنوبی **متحرک‌سازی** -- ژاپن (South) Korea -- Popular music **Animation (Cinematography) -- Japan** **شناسه افزوده:** نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها **رده بندی کنگره:** D51۷/۹ **رده بندی دیویی:** ۹۵۷۰۰۷۰۵۵ شماره کتابشناسی ملی: ۷۹۸۶۲۳۹

شرق‌گرایی

کی‌پاپ، انیمه و تیک‌تاک در ایران

■ **مؤلف:** داوود طالقانی ■

■ **ویراستار:** زهرا راستی (گروه متنوک) ■ **صفحه‌آرایی:** محمدصادق صالحی ■

■ **طراح جلد:** محمدحسین مؤیدی ■ **ناشر:** دفتر نشر معارف ■ **نوبت چاپ:** اول، ۱۴۰۲ ■

■ **تیراژ:** ۱۰۰۰ جلد ■ **شابک:** ۶- ۵۴۴- ۴۴۱- ۶۰۰- ۹۷۸ ■ **قیمت:** ۱۱۵۰۰۰ تومان ■

دفتر نشر معارف قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۰۰۴

مدیریت پخش (مرکزی) قم، شرکت پاتوق کتاب، تلفکس: ۰۲۵-۳۱۰۷۷

مراکز پخش

- اراک: ۰۲۸-۳۲۲۲۹۰۸۶ ■ ارومیه: ۰۲۳-۳۴۷۷۸۲۳-۰۹۱۴ ■ اصفهان: ۰۹۸-۸۰۳۵۰۹۱۳ ■ اهواز: ۰۶۱-۳۲۲۲۸۰۰۰
- بابلسر: ۰۵۳-۳۵۳۰۵۳۵۵-۰۱۱ ■ بجنورد: ۰۲۲-۳۲۲۵۶۲۲۱-۰۵۸ ■ بردسکن: ۰۱۲۱-۵۵۴۳۰۵۱-۰۵۱ ■ بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۶۱۷۵۵۷
- بیرجند: ۰۵۶-۳۲۴۵۸۵۱۲-۰۵۶ ■ تربت حیدریه: ۰۵۰-۵۲۲۸۶۵۰۰-۰۵۱ ■ تهران: ۰۱۲۱-۸۸۹۱۱۱۲۱۲-۰۲۱ ■ دهدشت: ۰۹۲۱-۷۴۳۴۱۲۷-۰۹۲۱
- رشت: ۰۱۳-۳۲۲۳۴۵۶۹-۰۱۳ ■ زاهدان: ۰۵۴-۳۳۲۲۸۸۷۹-۰۵۴ ■ زنجان: ۰۴۴-۳۳۲۶۶۴۲۵-۰۲۴ ■ ساری: ۰۲۰-۳۳۲۵۳۰۲۰-۰۱۱
- سبزوار: ۰۵۱-۴۴۲۲۴۰۰۴-۰۵۱ ■ سمنان: ۰۲۳-۳۳۴۵۲۲۱۱-۰۲۳ ■ شهرکرد: ۰۲۴-۳۳۲۵۰۰۴-۰۳۸ ■ شیراز: ۰۷۱-۳۳۲۴۴۶۱۴-۰۷۱
- قزوین: ۰۲۸-۳۲۲۴۰۰۷۶-۰۲۸ ■ قم: ۰۲۵-۳۷۷۲۵۰۰۳ ■ کازرون: ۰۸۲-۶۸۱۳۰۸۲-۰۹۱۷ ■ کرمان: ۰۳۴-۳۲۲۳۱۴۶۶-۰۳۴
- کرمانشاه: ۰۸۳-۳۲۲۲۸۴۱۱-۰۸۳ ■ گرگان: ۰۱۷-۳۲۲۳۷۸۸۰-۰۱۷ ■ مشهد: ۰۵۱-۳۲۵۷۵۹۶۳-۰۵۱ ■ ملایر: ۰۸۱-۳۳۳۵۱۲۷۶-۰۸۱
- مهر: ۰۶۱۷۲۶۲-۰۹۱۷ ■ نیریز: ۰۷۱-۵۳۸۲۱۶۹۰-۰۷۱ ■ یاسوج: ۰۲۲-۳۳۲۲۸۶۲۲-۰۷۴ ■ یزد: ۰۳۵-۳۷۳۳۲۹۵۰-۰۳۵

www.nashremaaref.ir : E-mail: info@nashremaaref.ir

NashreMaaref_Official

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

تقدیم به

بخت برگشته‌ها و ناامیدها

فهرست

مقدمه ۱۱

فصل اول

شبیدایی و تماشایی: به سوی شرق‌گرایی ۱۷

درآمد ۲۰

شرق چیست؟ ۲۱

شرق شناسی چیست؟ ۲۲

شرقی شدن چیست؟ ۲۷

شرق‌گرایی چیست؟ ۲۸

نتیجه ۳۳

فصل دوم

برای شکار بچه ببر باید به مغاک ببر رفت: موج کرده‌ای و کی پاپ ۳۵

درآمد ۳۷

ایرانیان در برابر موج‌های خروشان ۳۸

فرهنگ ساختنی است ۳۹

راز موفقیت موج کرده‌ای چیست؟ ۴۱

جریان زندگی زیر موج‌های خروشان ۴۳

کی پاپ و ما ادراک ما کی پاپ! ۴۵

چرا کی پاپ مهم و محبوب است؟ ۴۸

نتیجه ۵۰

فصل سوم

۵۱	خیمه‌شب‌بازی در سازمان ملل: کی‌پاپ و سیاست
۵۳	درآمد
۵۵	انسان غیرسیاسی
۵۵	کی‌پاپ رئیس‌جمهور تعیین می‌کند
۵۷	کی‌پاپ هراسی سیاسی
۵۹	کنسرت در سازمان ملل
۶۴	نتیجه

فصل چهارم

۶۵	لشکر بی‌کران کی‌پاپرها رقیب می‌طلبند: کی‌پاپ و هویت
۶۸	درآمد
۶۸	افسانه شباهت ایرانیان به کره‌ای‌ها
۷۱	آرمی‌های ایرانی در رسانه‌های اجتماعی
۷۵	کی‌پاپ به جای کافئین
۷۸	مردان زن‌نما و مردانکی زنانه
۸۱	نتیجه

فصل پنجم

۸۳	به‌سوی گوگوریوی جدید: کی‌پاپ و تمدن
۸۵	درآمد
۸۵	کنفوسیوس‌سیسم و کره جنوبی
۸۷	دوستان صمیمی و کارهای قدیمی
۸۹	آرمان شهری برای شرقی‌ها
۹۱	آیا اتوپیای پوشالی فرومی‌پاشد؟
۹۶	محتوای سنتی و فرم نئولیبرالی
۹۸	نتیجه

فصل ششم

۹۹	در سرزمین آفتاب تابان: مانگا و انیمه
۱۰۱	درآمد
۱۰۲	سرخوردگی سامورایی افسرده
۱۰۳	قصه‌ها از کجا می‌آیند؟
۱۰۶	جهان رنگارنگ انیمه
۱۱۰	نتیجه

فصل هفتم

۱۱۱	-----	راهنمای حمله به هیولاها: انیمه و سیاست
۱۱۳	-----	درآمد
۱۱۴	-----	انتقام جویان فعلی و عدالت خواهان آینده
۱۱۴	-----	پس خون دوستانی که کشته شدند، چه می شود؟
۱۲۰	-----	ملی‌گرایی ژاپنی و ژاپن‌گرایی فراملی
۱۲۲	-----	نتیجه

فصل هشتم

۱۲۳	-----	مجلس بی‌ریای انیمه‌بازها: انیمه و هویت
۱۲۵	-----	درآمد
۱۲۶	-----	بچه‌محل‌های نادیده
۱۲۷	-----	زیبایی، دوست‌داشتنی است
۱۳۰	-----	عشق‌های دو بُعدی و بت‌های جنسی
۱۳۳	-----	نتیجه

فصل نهم

۱۳۵	-----	رؤیای ژاپن اسلامی: انیمه و تمدن
۱۳۷	-----	درآمد
۱۳۷	-----	فلسفه ژاپن اسلامی
۱۴۰	-----	جهان ژاپنی و ژاپن جهانی
۱۴۲	-----	تصویر ایران و ایرانی در انیمه‌های ژاپنی
۱۴۷	-----	نتیجه

فصل دهم

۱۴۹	-----	اژدها وارد می‌شود: پلتفرم و تیک‌تاک
۱۵۱	-----	درآمد
۱۵۲	-----	پلتفرم چیست و چرا؟
۱۵۵	-----	جمهوری خلق تیک‌تاک
۱۵۷	-----	نتیجه

فصل یازدهم

۱۵۹	-----	دردسرهای یک چینی در خارج از چین: تیک‌تاک و سیاست
۱۶۱	-----	درآمد

۱۶۱	تیک‌تاک علیه امنیت ملی آمریکا
۱۶۳	اقتصاد سیاسی تیک‌تاک
۱۶۴	سانسور چینی و فیلترینگ غربی
۱۶۵	وضعیت استثنایی چینی
۱۶۷	نتیجه

فصل دوازدهم

دسته‌پیشه‌ها در طوفان کثافت: تیک‌تاک و هویت

۱۶۹	درآمد
۱۷۱	نمایش امر مبتذل
۱۷۲	هرزه‌نگاری تصویری و از دست رفتن عشق
۱۷۴	جادوی سیاه تیک‌تاک
۱۷۶	نتیجه

فصل سیزدهم

کپی برابر اصل: تیک‌تاک و تمدن

۱۸۱	درآمد
۱۸۳	نئولیبرالیسم چینی
۱۸۵	آیا چین، آمریکای دیگری است؟
۱۸۶	نتیجه

فصل چهاردهم

شرق‌گرایی، غرب‌زدگی است: افق‌های شرق‌گرایی در ایران

۱۹۱	درآمد
۱۹۳	شرق‌گرایی سیاسی
۱۹۳	شرق‌گرایی هویتی
۱۹۵	شرق‌گرایی تمدنی
۱۹۷	له و علیه شرق‌گرایی
۱۹۹	همان پرسش همیشگی: چه باید کرد؟
۲۰۰	کتاب‌نامه
۲۰۵	وبگاه‌ها
۲۱۲	

مقدمه

سلام. اجازه بدهید برایتان داستانی تعریف کنم:

«فریدون سه پسر داشت به نام‌های سلم و تور و ایرج. روزی فریدون تصمیم گرفت که پادشاهی‌اش را میان سه فرزندش تقسیم کند. پس خودش را به اژدها شبیه کرد و سراغ سه پسرش رفت. ابتدا در برابر تور ظاهر شد و او را ترساند. تور سلاح سنگینی برداشت و به اژدها حمله کرد و به او نزدیک شد. سپس در پی سلم آمد و خودش را در قالب اژدها به او نشان داد. سلم از اژدها فاصله زیادی گرفت و دور ماند و حمله نکرد. در نهایت فریدون به سراغ ایرج رفت. ایرج به اژدها نزدیک نشد، ولی از او فرار هم نکرد، بلکه تیروکمانی به دست گرفت و در میان راه ایستاد. فریدون براساس همین سه برخورد تصمیم گرفت که شرق و مملکت توران را به تور بسپرد. غرب و کشور روم را نیز به سلم ببخشد و ایران را که مرکز بود، به ایرج بدهد.»

شرح مفصل این قصه در شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی آمده است. پیشنهاد می‌کنم آن را حتماً بخوانید. آنچه این قصه به ما می‌گوید، مشخص‌کننده نسبت ایران با شرق و غرب است. ایران نه شرقی است و نه غربی. ایرانی‌ها نه خشونت و هجوم شرقی‌ها را دارند و نه مانند غربی‌ها اهل

فلسفه و عقلانیت صرف هستند. آن‌ها کسانی‌اند در میانه؛ یعنی به‌هنگام نبرد می‌جنگند و به‌هنگام صلح می‌اندیشند. همان حدّ وسط و اعتدال در اخلاق و منطق.

در سال‌های اخیر، مسئله شرق‌گرایی در ایران به سه صورت مطرح شده‌است. طرح اول از شرق‌گرایی به‌عنوان معضل سیاسی معرفی می‌شود. برای مثال، منتقدان همیشگی جمهوری اسلامی ایران می‌گویند ایران شرق‌گرا شده‌است. دستاویز این گروه تفاهم‌نامه بیست‌وپنج‌ساله ایران و چین و همچنین تعاملات نظامی ایران و روسیه است. طرح دوم از شرق‌گرایی به‌صورت معضل فرهنگی معرفی می‌شود. کسانی که دغدغه نوجوان ایرانی را دارند و کارشناسان تربیتی و متخصصان سواد رسانه‌ای با پدیده‌های فرهنگی شرق، مثل موسیقی و سریال‌های کره جنوبی، مشکل دارند و آن را مصداق تهاجم فرهنگی می‌دانند و به شیوه خودشان برای مخاطب نوجوان نسخه‌پیچی می‌کنند. طرح سوم از شرق‌گرایی نیز به‌عنوان یک چشم‌پوشی دیده می‌شود. به عبارت دیگر، برخی از شبه‌فیلسوف‌های ایرانی مدام از تجدد و غرب و مدرنیته و مانند این‌ها سخن می‌گویند و اصلاً با شرق کاری ندارند. بهتر است بگوییم آن‌ها شرق را انکار می‌کنند. در این صورت، ما یا ارائه‌دهندگان طرح انکار شرق را به غرب‌گرایی متهم می‌کنیم و یا آن‌ها گروه‌های مدعی غرب‌شناسی هستند.

شرق‌گرایی در ایران به سه دسته تقسیم می‌شود. گروه اول اصلاح‌طلب‌ها هستند. از نظر آن‌ها، تعامل با چین و روسیه امری ناپسند است و فقط باید با آمریکا و اتحادیه اروپا رفاقت کرد و جهان در شش کشور دنیا خلاصه می‌شود. از نظر اصلاح‌طلب‌ها نباید به چین اعتماد کرد، زیرا سابقه خوبی ندارد (می‌توان پرسید چین تاکنون چه زمانی و چگونه به ایران خیانت کرده‌است؟!). گروه دوم نوجوان‌شناسانی هستند که با ادا و اصول سواد رسانه‌ای و تعالیم تربیتی، پدیده‌های فرهنگی شرق را نفی می‌کنند و مخاطبان آن را در ایران

نکوهش می‌کنند. این گروه از نوجوان‌شناسان با نمره مثبت و منفی دادن به آثار رسانه‌ای شرقی و ایجاد هراس از شرق، می‌خواهند از پیشروی آن‌ها جلوگیری کنند. سرویس «کودمو»^۱ و حسین حق‌پناه از مهم‌ترین عوامل این نگاه هستند. گروه سوم نیز پژوهشگران توسعه اقتصادی و ارتباطات توسعه هستند. از نظر ایشان باید تجربه‌های توسعه در شرق را مطالعه و پیگیری کرد و در صورت نیاز، آن‌ها را برای ایران به کار بست. دکتر حسین قریب و محمدجواد بادین فکر از چهره‌های مهم توسعه شرقی هستند.

نویسنده آشکارا اعلام می‌کند که طرفدار هیچ‌کدام از گفتارهای یادشده نیست. با این حال، ایشان برای موضوعیت یافتن شرق‌گرایی در ایران می‌کوشند و البته تلاششان کافی نیست. منطق دیپلماسی واقع‌گرایانه ایجاب می‌کند که ایران، هم با شرقی‌ها در ارتباط باشد و هم با غربی‌ها. همچنین با نمره مثبت و منفی دادن به آثار رسانه‌ای نمی‌توان از انتشار و توزیع محصولات جلوگیری کرد و یا مخاطب را آگاه کرد. با این حال، باید تجربه‌های توسعه در شرق مایه درس‌آموزی ایران باشد؛ هم از جهت مداخله حمایتی دولت و هم برای جلوگیری از گسترش نئولیبرالیسم فرهنگ و ارتباطات در ایران.

سه پدیده فرهنگی که در این نوشتار بررسی می‌شود، پیش‌تر دقت نظر و اندیشه برخی از پژوهشگران را نیز به خود جلب کرده‌است. در حوزه کی‌پاپ، دکتر عبدالله بیچرانلو و محمدجواد بادین فکر، در مطالعات انیمه، مرضیه ادهم و امیرمحمد بهامیر و در عرصه پلتفرم‌های تصویری مثل تیک‌تاک، دکتر مجید سلیمانی و آراز بارسقیان مبانی مهمی را پژوهیده‌اند. همچنین نگارنده در برخی از قسمت‌های این بحث تحت تأثیر نوشتارهای ایشان بوده‌است. با این حال، مطالعات انجام‌گرفته درباره پدیده‌های فرهنگی شرقی محدود است و دامنه آن چندان گسترده نیست.

۱. کودمو، پلتفرم ارائه‌دهنده خدمات تربیتی و رسانه‌ای برای والدین است.

سه صورت طراحی شده از شرق‌گرایی در ایران و سه موضع درباره شرق‌گرایی در ایران و همین‌طور پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون کی‌پاپ، انیمه و تیک‌تاک در ایران هرچند تمامیت شرق‌گرایی را به ما توضیح نمی‌دهند، اما هرکدام به بخش‌هایی از حقیقت اشاره می‌کنند. شرق‌گرایی دارای سه ساحت سیاسی و هویتی و تمدنی است. طرح مسئله شرق‌گرایی به‌عنوان یک معضل سیاسی و موضع‌گیری درباره رابطه ایران با چین ناشی از ساحت شرق‌گرایی سیاسی است. مواجهه نوجوان‌شناسانه و تربیت مخاطب و نمره مثبت و منفی دادن به پیام‌های رسانه‌ای نیز به دلیل سیطره شرق‌گرایی هویتی است. در نهایت چه آن‌هایی که به دلیل توجه بیش‌ازاندازه به غرب، از شرق غافل شده‌اند و چه کسانی که به ماهیت توسعه اقتصادی و ارتباطات توسعه در شرق می‌اندیشند، هر دو به نوعی شرق‌گرایی تمدنی را پیش چشم دارند.

طرح بحث شرق‌گرایی، در نگاه کلی و با توضیح تمام جزئیات آن، از حوصله این نوشتار خارج است. امیدوارم پژوهشگران دیگر در ادامه تلاش‌هایشان شرق‌گرایی اقتصادی و سیاسی و رسانه‌ای را کامل‌تر به بحث بگذارند. در این اثر کوشیده‌ام که افق شرق‌گرایی در پرتو سه پدیده فرهنگی نوظهور در ایران را بررسی کنم. این نوشتار در ادامه پژوهش‌هایی است که از کتاب سلبریتی ایرانی آغاز کرده بودم. مسئله من فهم پدیده‌های فرهنگی متأخر در جامعه ایران در نگاهی کلان‌تر است. در کتاب سلبریتی ایرانی توضیح داده‌ام که سلبریتی ایرانی نه یک فرد بلکه وضعیتی سیاسی و اجتماعی است. در این نوشتار نیز قصد دارم از ادعای خود، یعنی شرق‌گرایی، به منزله افقی که دارای سه ساحت سیاسی و هویتی و تمدنی است، دفاع کنم. همچنین در جایابی بحث خود نسبت به متقدمان و گذشتگان باید بگویم که نوشتار حاضر پاسخی غیرمستقیم به تمام کسانی است که سال‌ها برای طرح غرب‌شناسی در تلاش بودند و از آن به‌عنوان یک دیگری متخاصم (هر چیز دیگر) یاد کردند و چیزی درباره شرق نگفتند و نوشتند. همچنین بشخصه نوشتار حاضر را در ادامه ایده‌ای معرفی می‌کنم که

پیش‌تر مرحوم جلال آل احمد، آن را در کتاب غرب‌زدگی مطرح کرده بود. سخن آخر آن‌که، قدردان زحمات پدر و مادر نازنینم هستم و معتقدم بدون حمایت‌های ایشان این کتاب نوشته نمی‌شد. از برادر عزیزم، علی طالقانی (پژوهشگر سینما و تئاتر) به‌خاطر راهنمایی‌اش سپاسگزارم. از دوستان فرزانه‌ام، دکتر سید کیارش شیخ‌الاسلام (پژوهشگر فلسفه)، علی مؤمنی (مدیرمسئول فصلنامه فرهنگ شهرت)، محمدجواد بادین‌فکر (دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق علیه السلام) و مهدی کاشفی‌فرد (دانشجوی دکتری علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران) به‌دلیل پیشنهادهایشان بسیار سپاسگزارم. همچنین از علی شهرستانی (کارشناس نشر معارف) و مدیریت محترم نشر معارف به‌خاطر حمایت همیشگی‌شان بسیار سپاسگزار هستم.

در آستانه نوز ۱۴۰۲